

[RELACJA + NAGRANIE] Cnota, Integralizm i prymat tego, co społeczne w katolickiej myśli politycznej. Relacja z wykładu Johna Milbanka

Katolicy nigdy nie poddali się nurtom i praktykom liberalnej demokracji, i nie powinni się poddawać. Dziś po raz kolejny widać, podobnie jak w latach trzydziestych, że demokracja liberalna nie jest ani stabilna sama w sobie, ani nie stanowi obrony przed totalitaryzmem, będąc raczej jego technicznym laboratorium. Katolicka myśl społeczna zawsze wiedziała o tym implicite, potwierdzając właśnie prymat tego, co społeczne – mówił prof. John Milbank w wykładzie wygłoszonym w ramach cyklu „JP II Lectures”, organizowanego przez Instytut Kultury św. Jana Pawła II na rzymskim Angelicum.

17 lutego odbył się piąty wykład Instytutu Kultury św. Jana Pawła II na rzymskim Angelicum. Wykład zatytułowany „Cnota, Integralizm i prymat tego, co społeczne w katolickiej myśli politycznej” wygłosił prof. John Milbank. W problematykę tematu wprowadził zgromadzonych na sali oraz przed ekranami komputerów słuchaczy Dariusz Karłowicz, prezes Fundacji Świętego Mikołaja oraz dyrektor programowy Instytutu Kultury Św. Jana Pawła II w Rzymie na Angelicum.

JP2 Lecture // Prof. John Milbank: Virtue, Integralism and th...

Rozpoczynając swoje wystąpienie, prof. Milbank zauważył, że obecnie toczy się zarówno odnowiona debata historyczna na temat politycznego wpływu katolicyzmu w czasach nowożytnych, jak i ponowne pytanie o dokładne znaczenie współczesnej katolickiej nauki społecznej. Debata dotyczy tego, w jakim stopniu i w jaki sposób Kościół katolicki rzekomo pogodził się z liberalną demokracją w ciągu XIX i XX wieku oraz czy to pogodzenie się jest w ogóle teologicznie dopuszczalne.

Zdaniem Milbanka utrata wpływów chrześcijańskich spowodowała utratę solidarności społecznej, a prywatyzacja religii nie dająca żadnej gwarancji rozkwitu religijnego ani nawet tolerancji religijnej, naturalnie staje się pytanie, czy całkowity triumf liberalnej i laickiej nowoczesności jest bardziej aktualny, niż skłonni jesteśmy przypuszczać, a także czy taki całkowity triumf jest rzeczywiście do przyjęcia dla chrześcijan. Jeśli liberalna demokracja wydaje się teraz sprzyjać perwersyjnym i sadyzującym poglądom na temat seksu, płci, życia, śmierci, przyjemności i transakcji, to czy możemy być teraz tak pewni, że katolickie przyjęcie liberalnej demokracji było w sumie dobrą rzeczą?

Zdaniem Milbanka to właśnie te powody sprawiają, że obecnie możemy obserwować powrót integryzmu katolickiego. Wskazał, że „integryzm prawicowy” charakteryzuje się tym, że ostateczną władzę nad sprawami świeckimi ma Kościół, przy nierozdzielaniu Kościoła i państwa oraz przy względnym braku praw dla zwolenników błędów religijnych. Nadal sprzeciwiają się im ci chrześcijanie, którzy akceptują pełną autonomię sfery politycznej, przyjmują całkowity rozdział Kościoła od państwa i rozumieją wolność religijną w kategoriach prawa prywatnego sumienia do wolności przekonań. „Prawicowy integryzm” nie tylko naraża się na niebezpieczeństwo teokracji poprzez redukcję władzy do autorytetu. Grozi mu również niebezpieczeństwo ochrzczenia czysto świeckiego i immanentnego sposobu uprawiania polityki, o ile nie koliduje on z władzą chrześcijańską, zważywszy, że dla tej perspektywy prawo naturalne może być wydedukowane i określone niezależnie od Ewangelii.

*Milbank stwierdził, że
możemy odrzucić tezę, że
katolickie chrześcijaństwo
szczególnie sprzyja
istniejącemu sposobowi
liberalnej demokracji*

Przez „lewicowy
integralizm” Milbank
rozumie nie
lewicową wersję
zwykłego
integralizmu, ale
raczej próbę
lawirowania
pomiędzy tymi

bliźniaczymi niebezpieczeństwami nadmiernej eschatologicznej rezerwy z jednej strony i nadmiernego wcielania się z drugiej. Próba ta zakłada negację czystej natury, a więc zintegrowane ujęcie natury i łaski. W tym sensie, zdaniem prelegenta, jest to o wiele bardziej teoretycznie spójny sposób integralizmu, a jednak, właśnie z tego powodu raczej obiecujący niż złowrogi. Zarówno u dominikanów i jezuitów z *nouvelle théologie* nie mamy żadnego dobrego powodu, by kiedykolwiek rozpaczać nad światem jako światem, ponieważ nie mógłby on istnieć, gdyby nie był wszędzie dotknięty w jakiś, często niejasny sposób, przez łaskę: w rzeczy samej, nawet zwolennicy czystej natury, jak kardynał Cajetan, nigdy temu nie zaprzeczali. Zawsze i wszędzie istnieją podejścia do miłości, a martwić się o „anonimowe chrześcijaństwo” w tym względzie to próbować być mądrzejszym od Jezusa czy Augustyna. Nic w takim uznaniu nie zagraża oczywistej prawdzie, że tylko Ewangelie ukazują Boga w Nim samym jako przyjaźń i komunie, i tak samo podkreślają, że jedyną drogą do jedności z Bogiem i do ludzkiej solidarności jest eucharystyczna wspólnota miłości.

W dalszej części wykładu Milbank stwierdził, że możemy odrzucić tezę, że katolickie chrześcijaństwo szczególnie sprzyja istniejącemu sposobowi liberalnej demokracji. Być może nie zaprzecza temu, ponieważ z radością popiera zgodę większości, wolność sumienia i wolność osobistego wyboru. Jednak cała katolicka nauka społeczna sugeruje, właśnie ze względu na promowanie „tego, co społeczne”, że liberalna demokracja nigdy nie może wystarczyć do ustanowienia politycznej legitymacji.

Następnie Milbank wskazał, że chrześcijaństwo nie może w sposób naturalny uważać liberalnej demokracji za wystarczający i sprzyjający religii porządek polityczny, ponieważ z definicji odmawia ona polityki cnoty, której chrześcijaństwo z konieczności się domaga. Jego tradycyjne zaangażowanie na rzecz rządów mieszanych i powszechnego obywatelstwa domowego, oparte na reinterpretacji cnoty jako dobroczynności, zostało wzmocnione w czasach nowożytnych przez nowe ujęcie związku tych zobowiązań z prymatem tego, co społeczne, nad tym, co polityczne i ekonomiczne, mimo że to, co społeczne, jest rozumiane jako integralnie obejmujące i łączące te dwa porządki, ponieważ samo w sobie jest już zarówno porządkiem prawnym, jak i tymczasowym. Z tego powodu istnieje naturalne pokrewieństwo katolickiej nauki społecznej zarówno z socjalizmem, jak i z socjologią.

Na końcu Milbank podkreślił, że katolicy nigdy nie poddali się nurtom i praktykom liberalnej demokracji, i nie powinni się jej poddawać. Jakiegokolwiek częściowe poddanie się było zazwyczaj dokonywane z tych samych dualistycznych i defensywnych powodów, z jakich poddawano się totalitaryzmowi. Natomiast dziś po raz kolejny widać, podobnie jak

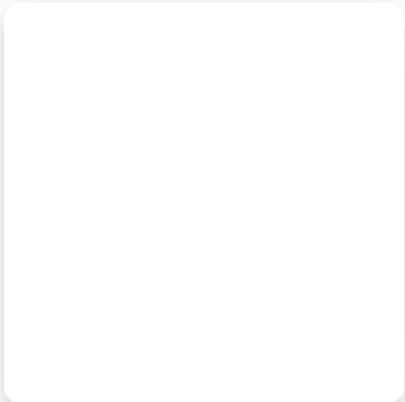
Chrześcijaństwo nie może w sposób naturalny uważać liberalnej demokracji za wystarczający i sprzyjający religii porządek polityczny

w latach trzydziestych, że demokracja liberalna nie jest ani stabilna sama w sobie, ani nie stanowi obrony przed totalitaryzmem, będąc raczej jego

technicznym laboratorium. Katolicka myśl społeczna zawsze wiedziała o tym *implicite*, potwierdzając właśnie prymat tego, co społeczne. Nadszedł czas, by otwarcie ogłosić, że jest to także teologia polityczna słusznego prymatu tego, co osobiste, wymiany darów i jedynej słusznej cnoty architektonicznej i kształtującej, która jest jednocześnie rodzicielską i braterską miłością.

Bartłomiej Kabat

Fot. Stefano Dal Pozzolo

[ENG] JP2 Lecture // Prof. Joh

Feb 23 · Podcasty Teologii Politycznej

Save on Spotify

Cały wykład Johna Milbanka w wersji PDF po angielsku

Zapraszamy na kolejny wykład z serii „Wykładów Janopawłowych”: „Christianity and Culture: A Truly Christian Life Bears Witness to Christ” Carla A. Andersona, który odbędzie się 17 marca.

Informacje o wykładowcach cyklu „JP2 Lectures”:

► 22 października 2021 – *Religion as Source of Peace or Unrest in Society?*

Lord John Alderdice – urodzony w 1955 w Ballymena w Irlandii Północnej. Emerytowany kierownik Centre for Resolution of Intractable Conflict (Centrum Rozwiązywania Nerozwikływalnych Konfliktów), które wcześniej założył i prowadził przez wiele lat. W 1996 został wskazany na para dożywotniego w Izbie Lordów, izbie wyższej brytyjskiego parlamentu. W ostatnich trzydziestu latach Lord Alderdice był zaangażowany w niemal każdy aspekt procesu pokojowego w Irlandii. Od 1987 roku, przez 11 lat był przewodniczącym Partii Sojuszu Irlandii Północnej i głównym negocjatorem w porozumieniach wielkopiątkowych z 1998 roku. Lord Alderdice zawodowo jest lekarzem, psychiatrą, zarówno klinicystą i akademikiem.

► 18 listopada 2021 – *The Phenomenological Openness of Revelation*
Prof. Jean-Luc Marion – urodzony 3 lipca 1946 roku w Meudon we Francji. Historyk filozofii, fenomenolog i teolog rzymskokatolicki. Wykładał na Sorbonie oraz na Uniwersytecie Chicago. W 1992 roku otrzymał Grand Prix du Philosophie de l'Académie Française, a w roku 2008 Karl-Jaspers Preis. Jean-Luc Marion jest byłym uczniem Jacquesa Derridy, którego dzieła opierały się na teologii mistycznej, fenomenologii i filozofii nowożytnej. W listopadzie 2008 został wybrany do Akademii Francuskiej, jako *immortel* zasiadł na fotelu nr 4 w miejsce zmarłego kardynała Lustigera. Napisał wiele książek, między innymi *Bóg bez bycia* czy też *Będąc danym. Esej z fenomenologii donacji*.

► 9 grudnia 2021 – *Karol Wojtyła's Areopagus Meditations: Lessons for the 21st Century West*
George Weigel – urodzony w 1951 roku w Baltimore, filozof i teolog katolicki, autor kilkunastu książek, z których większość przetłumaczono i wydano również w Polsce – m.in. dwutomową biografię Jana Pawła II pt. *Świadek nadziei oraz Kres i początek*. Prowadzi Katedrę Studiów Katolickich Williama E. Simona w Ethics and Public Policy Center w Waszyngtonie. Odznaczony papieskim Krzyżem *Pro Ecclesia et Pontifice* oraz polskim Złotym Medalem „Zasłużony Kulturze Gloria Artis”.

► 21 stycznia 2022 – *Giovanni Paolo II: eccezione o illusione?*
Prof. Andrea Riccardi – urodzony w 1950 roku w Rzymie. Włoski historyk, profesor i polityk. Jest profesorem historii współczesnej na Uniwersytecie La Terza w Rzymie, nauczał również na Uniwersytecie Bari. Kilka uniwersytetów przyznało mu tytuły honorowe w uznaniu za

zasługi w dziedzinach kultury i historii. Uzyskał międzynarodową rozpoznawalność dzięki założeniu w 1968 roku Wspólnoty Sant'Egidio. W roku 2011 objął stanowisko ministra współpracy społecznej krajowej i międzynarodowej w rządzie, na czele którego stanął włoski premier Mario Monti. Urząd ten sprawował do 28 kwietnia 2013.

► 17 lutego 2022 – *Virtue, Integralism and the Priority of the Social in Catholic Political Thought*

Prof. John Milbank – urodzony w 1952 roku w Kings Langley w Anglii. Jest emerytowanym profesorem na Wydziale Teologii i Religioznawstwa Uniwersytetu w Nottingham, pełni funkcję prezesa Centrum Teologii i Filozofii. Jest najważniejszym reprezentantem kierunku myśli znanej jako Radical Orthodoxy. Charakterystyczną cechą tego ruchu jest przekraczanie konwencjonalnych granic między teologią, filozofią, polityką i teorią socjologiczną.

► 17 marca 2022 – *Christianity and Culture: A Truly Christian Life Bears Witness to Christ*

Carl A. Anderson – amerykański prawnik, trzynasty Najwyższy Rycerz Zakonu Rycerzy Kolumba - największej na świecie katolickiej organizacji świeckiej o charakterze charytatywnym zrzeszającej obecnie około 2 milionów członków. od 1983 do 1987 roku pracował w biurze Prezydenta Stanów Zjednoczonych. Był specjalnym asystentem prezydenta i pełnił funkcję dyrektora White House Office of Public Liaison. Od 1983 do 1998 roku jako profesor wizytujący wykładał prawo rodzinne w Papieskim Instytucie Studiów nad Małżeństwem i Rodziną im. Jana Pawła II przy Uniwersytecie Laterańskim w Rzymie. W 1988 roku został zastępcą prezydenta i pierwszym dziekanem nowo powstałego oddziału Wyższej Szkoły Teologicznej w Waszyngtonie, znajdującej się obecnie przy Katolickim Uniwersytecie Ameryki. W

1998 roku papież Jan Paweł II mianował go członkiem Papieskiej Akademii *Pro Vita*. Jest autorem bestselleru New York Timesa *Cywilizacja miłości: Co każdy katolik może zrobić aby zmienić świat*.

► 7 kwietnia 2022 – *Non-Germanic Central Europe: Can Christian Europe survive without it?*

Ewa Thompson – urodzona w 1937 roku w Kownie (obecnie Litwa), profesor slawistyki na Uniwersytecie Rice (Houston). Laureatka nagrody Związku Pisarzy Polskich na Obczyźnie za upowszechnianie kultury i literatury polskiej w świecie (2015). Autorka pracy *Trubadurzy imperium. Literatura rosyjska i kolonializm* (2000). Jej książki i artykuły są tłumaczone na język polski, ukraiński, białoruski, rosyjski, włoski, chorwacki, czeski, węgierski i chiński. Praca *Zrozumieć Rosję. Święte szaleństwo w kulturze rosyjskiej* została przetłumaczona na chiński i opublikowana w Hongkongu w 1995, w Pekinie w 1998 oraz 2015 roku. W 2019 roku książkę w polskiej wersji językowej wydała „Teologia Polityczna”.

► 18 maja 2022 – *John Paul II as Statesman: Lessons for 21st-Century World Politics and Vatican Diplomacy*

George Weigel – urodzony w 1951 roku w Baltimore, filozof i teolog katolicki, autor kilkunastu książek, z których większość przetłumaczono i wydano również w Polsce – m.in. dwutomową biografię Jana Pawła II pt. *Świadek nadziei* oraz *Kres i początek*. Prowadzi Katedrę Studiów Katolickich Williama E. Simona w Ethics and Public Policy Center w Waszyngtonie. Odznaczony papieskim Krzyżem *Pro Ecclesia et Pontifice* oraz polskim Złotym Medalem „Zasłużony Kulturze Gloria Artis”.

► 9 czerwca 2022 – *John Paul II and Philosophy*

Prof. Stanisław Grygiel – urodzony w 1934 roku w Zembrzycach – polski filozof, filolog i wykładowca. Współzałożyciel kwartalnika „*Il Nuovo Areopago*” i do 2002 roku jego redaktor naczelny. W latach 1980-1983 był dyrektorem Polskiego Instytutu Kultury Chrześcijańskiej. Od 1981 był wykładowcą filozofii człowieka na Papieskim Uniwersytecie Laterańskim w Rzymie, gdzie kierował katedrą Karola Wojtyły na antropologii filozoficznej na Papieskim Instytucie Jana Pawła II. Był konsultorem Papieskiej Rady ds. Rodziny. W 1991 jako konsultor był uczestnikiem Synodu Biskupów dla Europy; po raz drugi uczestniczył w nim w roku 1999 wraz z małżonką.

*

Instytut Kultury Św. Jana Pawła II jest interdyscyplinarną instytucją naukowo-dydaktyczną powołaną na Wydziale Filozofii Papieskiego Uniwersytetu Św. Tomasza z Akwinu (Angelicum) w Rzymie w stulecie urodzin Jana Pawła II. Misją Instytutu jest refleksja nad najważniejszymi problemami współczesnego Kościoła i świata inspirowana życiem i myślą św. Jana Pawła II. Celem Instytutu ośrodka jest więc nie tylko badanie dorobku Wielkiego Papieża, ale również myślenie wraz z nim o najważniejszych sprawach kultury duchowej, a więc np. solidarności, miłosierdziu, sztuce chrześcijańskiej, miejscu Kościoła we współczesnym świecie czy kryzysie duchowym Europy.

Instytut jest współprowadzony przez Fundację Świętego Mikołaja (wydawcę Teologii Politycznej) i w całości finansowany przez prywatnych darczyńców z Polski. **Zapraszamy serdecznie do ich**

grona!

KLIKNIJ i dołącz do grona fundatorów Instytutu Kultury Św. Jana Pawła II w Rzymie

Myśląc z Janem Pawłem II. Relacja z inauguracji Instytutu Kultury św. Jana Pawła II w Rzymie

List Papieża Franciszka na inaugurację Instytutu Kultury św. Jana Pawła II w Rzymie

Myśl Jana Pawła II jest zbyt ważna, by zamknąć ją w muzeum.
Przemówienie Dariusza Karłowicza na inauguracji Instytutu Kultury św. Jana Pawła II

Otwieramy „akademicki pomnik” dla św. Jana Pawła II. Rozmowa z rektorem Angelicum o. Michałem Paluchem OP

Kard. Stanisław Ryłko: Instytut Kultury to bijące serce Uniwersytetu

O. Serge-Thomas Bonino OP: W duchu żywego tomizmu

Dariusz Karłowicz zaprasza do wspólnego budowania Instytutu Kultury Św. Jana Pawła II

Start JP2 Studies, wykład Lorda Alderdice'a i wystawa fotografii Adama Bujaka

Foto: Stefano Dal Pozzolo